

Q&A – Nijsgjirrich

Particuliere hulp bij armoedebestrijding

1. Wat doen particulieren voor mensen met een laag inkomen of schulden?

Particulieren zoals kerken, voedselbanken, private fondsen en vrijwilligersorganisaties geven op verschillende manieren hulp aan mensen met een laag inkomen en/of schulden. Daarbij valt te denken aan giften, financiële noodhulp en verstrekkingen (zoals bijvoorbeeld: kleding en voedselpakketten). Naast deze materiële hulp gaat het daarbij ook om sociale activiteiten zoals een spreekuur, ontmoetingsplaats, een luisterend oor en in meer of mindere mate begeleiding.

2. Neemt hulp door particulieren toe?

Iedere kerk, fonds, vrijwilligersorganisatie en lokaal initiatief houdt zelf cijfers bij over hoeveel mensen bij hen aankloppen voor hulp. Deze cijfers staan niet op één plek, wat het lastig maakt om voor Fryslân een compleet beeld te schetsen. Diverse rapportages en onderzoeken laten – zowel landelijk als in Fryslân – zien dat particuliere hulp in de laatste jaren is toegenomen. Deze cijfers zijn afkomstig van onder andere ‘Voedselbank Nederland’, ‘Knooppunt Kerk en Armoede’ en ‘Stichting Urgente Noden Fryslân’.

3. Hoe valt de toegenomen hulp te verklaren?

Een eenduidige verklaring voor de toegenomen hulp valt niet te geven. Verschillende factoren spelen mogelijk een rol zoals toegenomen bekendheid van particuliere initiatieven of verruiming van toegangsnormen voor hulp (zoals bijvoorbeeld die voedselbanken hanteren). Eén van de mogelijke verklaringen is de veranderende verhouding tussen overheid en burgers: de overgang van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving. De veronderstelling is dat particuliere initiatieven (onbedoeld) taken en activiteiten op zich nemen die (voorheen) worden gezien als een aangelegenheid van de overheid.

Verkenkend onderzoek laat zien dat particulieren een scala aan activiteiten organiseren met uiteenlopende motieven en doeleinden. Soms beschouwen ze hun rol als ‘helpen waar geen helper is’. Daarmee impliceren zij dat ze in sommige gevallen bepaalde hulp en activiteiten op zich nemen die volgens hen door de overheid of andere partijen gedaan moeten worden. Hierbij valt te denken aan begeleiding en het bieden van financiële noodhulp omdat iemand (nog) geen aanspraak kan maken op de bijstand of schuldhelpverlening.

4. Staat particuliere hulp haaks op de bijstandstaak van de overheid?

Het verlenen van bijstand is een overheidstaak en kan niet aan liefdadigheid worden overgelaten, dit is geregeld in de Grondwet. Hulp door bijvoorbeeld kerken, private fondsen en lokale initiatieven mag echter prima een aanvulling zijn op het armoedebeleid van de overheid. Dit wordt de ‘aanvullende werking’ genoemd. Uit verkennende gesprekken blijkt dat dit in de praktijk een grijs gebied is.

5. Kan bijstand door de overheid en particuliere hulp naast elkaar bestaan?

Verkennd onderzoek laat zien dat hulp door de overheid én particulieren belangrijk is voor mensen die moeite hebben met rondkomen. Een eerste doorkijk laat zien dat – bedoeld of onbedoeld – particuliere hulp van grotere betekenis is geworden. Daarbij gaat het niet alleen om geldgebrek en materiële verstrekkingen. Activiteiten en hulp door particulieren richt zich ook op de *sociale gevolgen* van armoede door schaamtegevoelens en sociale uitsluiting aan te pakken. Het is denkbaar dat beide vormen van hulp een plek heeft bij armoedebestrijding nu en later.

Met de groei van particuliere hulp breekt een moment aan waarop particulieren en vrijwilligersorganisaties ook als strategisch gesprekspartner belangrijker worden. De vraag rijst hoe de verhouding tussen overheid en particulier initiatief zich verder gaat of moet ontwikkelen. Vullen ze elkaar aan of schuurt particuliere hulp tegen de vangnetfunctie van de bijstand aan? Dat is bij uitstek een onderwerp van het debat in gemeenten. Vanzelfsprekend is het daarbij belangrijk om ook met de doelgroep en particulieren in gesprek te gaan.

6. Wat gaat het Fries Sociaal Planbureau verder doen?

De resultaten uit de verkennende gesprekken worden nader geanalyseerd. Het Fries Sociaal Planbureau houdt cijfers over armoede bij, voor meer informatie: zie monitor Inkomen op de [website](#). Daarnaast verschijnen er met enige regelmaat verdiepende publicaties. Enkele thema's zijn: de tegenprestatie, senioren en inkomen, arbeidsparticipatie en schuldhulpverlening. Voor een overzicht van afgeronde onderzoeksprojecten kunt u een kijk nemen op de website of nader contact opnemen.

Meer informatie of verder praten?

Neem dan contact op met Keimpe Anema, onderzoeker Fries Sociaal Planbureau, 06 156 130 72 | 058 234 85 00 of kanema@friessociaalplanbureau.nl of Ymkje Woudstra, onderzoeker Fries Sociaal Planbureau, 06 449 563 39 of ywoudstra@friessociaalplanbureau.nl